

SKOLEHISTORISK INSPIRATIONSASSE

skole
1814 **200** 2014

Inspirationshæfte og lærervejledning

CENTRE FOR
UNDERVISNINGSMIDLER
DANMARK

Dette inspirationshæfte/lærervejledning er en del af den Skolehistoriske inspirationskasse i forbindelse med Skole i 200 år. Materialet vil kunne bookes og anvendes gennem det lokale Center for Undervisningsmidler.

Vi vil gerne i denne forbindelse særligt takke følgende for uvurderlig hjælp, vejledning og sparring samt økonomi, som gjorde de skolehistoriske inspirationskasser muligt:

- Sekretariatet bag Skole i 200 år
- Kulturstyrelsen for økonomisk støtte til udarbejdelse af kasserne
- Nationalt Videncenter for Historie- og kulturarvsformidling for økonomisk støtte til udarbejdelse af kasserne
- Else Agergaard, Skoletjenesten på Quedens Gaard - Myrthue Natur, Kultur og læring, Esbjerg Kommune for forarbejde og research i forbindelse med klædedragterne
- Aalborg Kommunes Skoleforvaltning i forbindelse med overdragelsen af en samling af historiske skolebøger og materialer, som er blevet fordelt i kasserne

Der er anvendt en række billeder i inspirationshæftet/lærervejledningen. Hvor intet andet er nævnt som kilde, er disse fra Colourbox. Resten er billeder, taget af ældre undervisningsmaterialer.

Inspirationshæftet/lærervejledningen er udarbejdet af nedenstående, som der kan rettes evt. henvendelse til:

- Astrid Danielsen, Center for Undervisningsmidler UCL
Pædagogisk konsulent, lærer og cand. mag. i historie, sidefag i samfundsfag &
- Lasse Hollbaum Vinther, Center for Undervisningsmidler UC-Syd
Pædagogisk konsulent, cand. pæd. i gen. pæd., sidefag i historie

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forord	3
Den hurtige introduktion - hensigt og forslag	5
Materialer og aktiviteter	6
Kronologi - tørresnor og klemmer	6
Hvad skal vi med skolen? – om samfund og skole, før, nu og i fremtiden	6
Skolen	6
Skolemad	7
Klædedragter	8
Leg	8
Skolebøger gennem tiderne	9
Vild med viden-bøgerne	10
Tavler, kridt og grifler samt pen og blæk - skriftøvelser	10
Gotisk skrift:	12
Skråskrift:	13
Formskift:	15
Fra anskuelsestavler over lysbilleder til smartboards	16
Anskuelsestavler	16
Lysbilleder	16
Skrive- og refleksionsopgaver	17
Skolens fag	17
Matematik i gamle dage	17
Geografi og natur/teknologi	19
Historieundervisningen	19
Musik	23

Inspirationskassen er tænkt til at kunne anvendes til enten udstilling eller direkte brug i undervisningen. Man kan anvende kassen som inspiration og igangsætter til at lade klassen prøve at skabe et skolehistorisk miljø, hvor man forsøger at lave klasselokalet om til en skolestue anno Eller endnu bedre; tage kassen og klassen med ud til det lokale skolehistoriske værksted eller museum og så lave skole som i gamle dage, både med hensyn til påklædning, madpakker, timer og frikvarter. Man kan også sagtens vælge et mindre setup og i stedet arbejde med kassens genstande mere enkeltvis.

En af grundintentionerne med materialet er, at eleverne er aktive også gennem en række konkrete aktiviteter. En anden gennemgående intention er at arbejde med kronologien. Der er tale om et forløb på 200 år, derfor vil det være naturligt at man både laver nedslag på enkelte tidsperioder, men også sammenligner forskellige tidsperioder og deres dertil tilknyttede undervisningsmaterialer, metoder samt elevernes påklædning mm.

I nedenstående har vi inddelt inspirationskassen i en række temaer. Til hvert tema, er der en kort indledning og aktivitetsforslag.

Endelig vil vi anbefale at begynde på sitet www.skole200.dk, som rummer en fantastisk mængde ideer og forslag.

**Du finder meget,
mere på
www.skole200.dk.
Her kan du orientere
dig om en lang række
spændende tiltag,
samt planlægge uge
200 på din skole**

MATERIALER OG AKTIVITETER

KRONOLOGI - TØRRSNOR OG KLEMMER

Kronologien er et af de bærende principper i kassen, derfor er der tørresnor, laminerede årstal og klemmer til at man kan lave en tidslinje.

FORSLAG:

- Hæng både genstande, billeder, tekst, tøj mm. op på snoren i kronologisk rækkefølge. Suppler gerne med årstal. Årstallene er: 1814, 1849 (grundloven), 1900, 1920, 1930, 1940, 1950, 1960, 1970, 1980, 1990, 2000, 2014
- Lav en tidslinje over jeres skole gennem tiderne. Det kunne være lærere, bygninger, skolebøger, skolemøbler, den teknologiske udvikling osv.

HVAD SKAL VI MED SKOLEN? – OM SAMFUND OG SKOLE, FØR, NU OG I FREMTIDEN

I kassen er der 30 eksemplarer henholdsvis målrettet 4. – 6. klasse og 7. – 9. klasse af *Hvad skal vi med skolen? – om samfund og skole, før, nu og i fremtiden*, som er forfattet af Loa Bjerre, Trine Hyllested og Jens Aage Poulsen. Der kommer senere en særskilt digital vejledning på nettet, adressen vil kunne findes på www.skole200.dk.

FORSLAG:

- Bøgerne er oplagte at anvende til at få en fælles referenceramme. Enten som introduktion, igennem forløbet som forskellige nedslag eller læse dem i en længere sammenhæng.
- De kan anvendes som klassesæt eller som makker/gruppelæsning.
- Bøgerne kan netop anvendes til arbejde med tidsperspektiver – fortidsfortolkning – nutidsforståelse og fremtidsforventning.

SKOLEN

Skolen har, gennem de 200 år vi nu markerer, ændret sig markant. I kassen ligger der "Kongens nye skole", der introducerer klassen til de udfordringer Frederik den sjettes nye skolelov gav. Der skulle være adgang til skoler for alle, plads til at børnene stadig kunne bidrage til hjemmet ved at arbejde ved siden af skolegangen og meget mere.

I kassen ligger desuden "Sorte tavler og skolestuer". Her bliver der fint introduceret til skolens udvikling fra 1814 og frem til i dag.

FORSLAG:

- Undersøg hvor mange skoler der har ligget i jeres sogn eller kommune og sammenlign med i dag - er der forskel?
- Hvis det er muligt, skaf billeder af skolerne gennem tiderne og hæng op på tørresnoen.
- Interview en, der kan huske en anden skoletid i jeres sogn.
- Hvordan kan man se, at en bygning fungerer som skole? Er det de samme ting og tegn som for 200 år siden der gør, at vi genkender en skole?
- Fremhæv evt. nogle billeder i "Sorte tavler og skolestuer" og snak om, hvad de fortæller om skolen gennem tiderne.
- Interview dine forældre og/eller bedsteforældre om deres skoletid.
- Fysisk afstraffelse var en del af skolens historie helt frem til 1967. I "Straf og smæk", som ligger i kassen, kan man læse mere om de klø, der blev givet og hvorfor.
- Se diverse tv-udsendelser om skolens historie på CFU film og TV. <http://mitCFU.dk/Inkyg82>

SKOLEMAD

Fra 1880erne blev arbejderens middagspause kortet ned til ½ time og arbejderne kunne derfor ikke nå hjem til frokost. Det blev starten på "madpakkens historie".

En typisk madpakke omkring 1900 indeholdt rugbrød med fedt på, det vi kalder "fedtemadder". Afhængig af, hvor mange penge familien havde, kunne der være lidt kødpålæg på. Madderne blev pakket ind i avispapir eller lagt i en stålmadkasse.

Læs meget mere om madpakken og dens historie:

- http://www.schulstad.dk/Documents/Undervisning/madpakken_gennem_tiden_v004.pdf
- http://skolekontakten.dk/sites/default/files/fdbelevhaeftemadpakkere_0.pdf

FORSLAG:

- Læs om skolemad i pixibogen "Skolemad", der ligger i kassen.
- Lav i klassen fedtemadder, som I spiser og vurderer.
- Lav en undersøgelse af næringsindholdet i en madkasse bestående af fedtemadder og sammenlign med elevernes madpakke i dag.
- Sammenlign madpyramiderne gennem tiderne. I kan evt. finde dem på nettet og hænge på snorene med klemmerne, der er i kassen. Hvad har ændret sig?

KLÆDEDRAGTER

I kassen er der både en pige- og en drengedragt. Klædedragterne, som ikke er skoleuniformer, er tænkt som typiske klædedragter, som man må forvente en stor del af skolebørnene svarende til 10 – 11 års alderen havde på i tiden omkring 1870 – 1900. Der er selvfølgelig tale om en vis generalisering både i tid og rum.

FORSLAG:

- Lad elever (frivilligt) iklæde sig dragterne. Diskuter hvor meget/hvor lidt de minder om nutidens tøj.
- I kassen ligger der en udgave af "Ord i mund skrift i bog". Prøv at dramatisere teksten.
- Få elever til at tage deres forældres og bedsteforældres tøj med fra tidligere tidsperioder og lav udstilling fra eksempelvis 1990'erne, 1980'erne, 1970'erne samt prøv at finde det særlige typiske ved vores tøjstil i dag (hvilket nok er det sværeste). Lav også gerne i den forbindelse tøjstil år 2100, hvor elever skal tegne eller klippe tøjstil i stof el. lign.
- Søg i bøger og på nettet efter skolebilleder og tøj fra dengang for hundrede år siden, undersøg hvordan børn typisk var klædt. Undersøg desuden hvordan voksne var klædt. Lignede børnetøj dengang det voksne gik i og perspektiver det til nutiden. Tegn hvordan du tror fremtidens børn går klædt.
- Se evt. klip/stilbilleder fra følgende spillefilm og tal omkring hvordan tøj (og evt. klasserummet) ændrer sig:
 - Pelle Erobreren 1870'erne (tilladt fra 11 år)
 - Barndommens gade 1930'erne (tilladt for alle)
 - Drengene fra Sankt Petri 1940'erne (tilladt over 7 år)
 - Kundskabens træ ca. 1960 (tilladt for alle)
 - Drømmen ca. 1969 (tilladt fra 11 år)

Filmene kan ses på www.mitcfu.dk, hvis man har spillefilmsaftalen.

- Alternativt kan man se TV-udsendelserne 100 års barndom på www.mitcfu.dk - <http://mitCFU.dk/lnkyq82>
- Se evt. artiklen fra Politikken omkring klassefotografier:
<http://politiken.dk/kultur/medier/ECE2174866/forsker-klassebilleder-er-enestaaende-historisk-materiale/>

LEG

I kassen ligger der et eksemplar af "Leg som i gamle dage" fra Sønderjysk Skolemuseum. Heri er der ideer til flere historiske lege, man kan prøve med eleverne. I kasserne er der ilagt sjippetove, hønseringe, hinkesten og glaskugler. Der er desuden ideer til flere andre lege, flere der kun kræver en pind eller et boldtræ.

Der er også masser af inspiration at hente til ideer om historiske lege fra diverse materialer på nettet:

- <http://sundhedsstyrelsen.dk/publ/publ2005/cff/idekatalog/idekatalog.pdf>
- <http://museum.odense.dk/media/7080654/emnekasse%20Gamle%20Lege%20og%20Leget%C3%B8j.pdf>
- http://www.aabne-samlinger.dk/svm/skoletjenesten/kulturkoerekort/pdf_skole/Undervisningshaefte_skolen.pdf

FORSLAG:

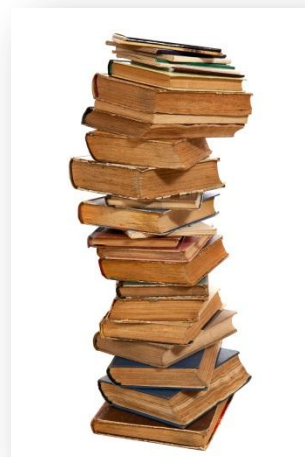
- Sjippetovet er et kendt legeredskab, som har en lang historie bag sig, men som stadig i dag er populært.
- Hønsringe (som oprindeligt var ringe, der sad på hønsene, deraf navnet) bruges til at "hønse". Placer et antal dåser i en rimelig afstand. Eleverne skal på skift kaste hønsringe og prøve at ramme i dåserne. Rammer man ikke i en dåse, skal hønsringen lægges i nærmeste dåse, rammer man i dåsen, får man de hønsringe, der allerede ligger deri.
- Hinkesten. Hvornår hinkesten er opstået er ikke helt sikkert. Glashinkesten, som dem i kassen, er først kendt fra slutningen af 1800 tallet. Før den tid var hinkesten lavet af brændt ler eller sten. Tegn med kridt i skolegården en hinkestensbane, eller få ideer til hinkstenslege her: <http://gamlelege.mediajungle.dk/2011/06/02/hinke-med-hinkesten/>
- Glaskugler. Kugler, af glas eller marmor, er blevet brugt i tusindvis af år over hele kloden. Kun fantasien sætter grænser for brugen til diverse kastelege. Find inspiration på nettet. I kan fx. spille "Gimle" eller "Klinke" eller lad eleverne selv udvikle diverse spil, som klassekammeraterne kan afprøve.
- Elastikbånd. Eleverne kan lave reglerne omkring elastikhop. Det kan være relevant at udvikle kravene undervejs, efterhånden som eleverne bliver dygtigere.
- Lad eleverne bruge materialerne i kassen til selv at udvikle lege – hvordan leger man om 100 år?

SKOLEBØGER GENNEM TIDERNE

I kassen er der en række skolebøger gennem tiden. Disse stammer fra en skolehistorisk samling. I kassen er der bøger fra alle årtier de sidste 100 år, dog er perioden fra 1900 - 1920 slået sammen. Ligeledes er der en spredning i forhold til fagene, så der i kassen ligger mindst en bog fra følgende fag og fagområder: Dansk, matematik, sprog, naturfag, praktiske fag, historie og kristendomskundskab. Bøgerne repræsenterer også forskellige klassetrin.

FORSLAG:

- Læg bøgerne i kronologisk rækkefølge og undersøg dem. Kan man se, om der er sket en udvikling i læremidler de sidste 100 år? Hvor meget minder de om de bøger, du anvender i dag? Forskelle/ligheder.
- Typisk støder man på klassetrinsbetegnelser, som vi ikke kender i dag, eksempelvis 2. realklasse. Undersøg hvad der menes med dette og hvilket klassetrin svarer det til i dag?
- Læreren kan undersøge, om der er nogle opgaver eller lignende, som kan anvendes i dag, i så fald, kan man arbejde med disse i klassen.
- Brug bøgerne som grundstamme til at lave en udstilling i klassen med læremidler nu og dengang. Lad eleverne gå på jagt derhjemme hos forældre og bedsteforældre for at finde deres skolebøger samt på skolen.
- Hvad er den ældste bog på skolen, som stadigvæk bruges?
- Lad eleverne beskrive forskellene mellem de gamle bøger og et digitalt læremiddel.
- Undersøg om emner og temaer i et fag er de samme som i dag?
- I kassen ligger en Ole Bole læsebog. Lad eleverne bruge denne i stedet for den, de kender. Der kan arbejdes med illustrationerne, teksten, layoutet eller hvad eleverne bemærker.

VILD MED VIDEN-BØGERNE

I kassen er der 6 stk. af følgende bøger i serien "Vild med Viden", som er udgivet i samarbejde med Skole i 200 år:

- Sorte tavler og skolestuer
- Det vigtigste fag
- Kongens nye skoler
- En lugt af skole
- Skolebørn i arbejde
- Straf og smæk
- Skolens billed-verden
- Skolemad

Ud over nedenstående forslag indgår nogle af titlerne i andre tematikker.

FORSLAG:

- Lav grupper i klassen og lad eleverne læse de forskellige temaer. Disse grupper kan enten være som makkerlæsning eller i større grupper.
- Eleverne kan derefter skrive om et af emnerne eller uddybe emnet via andre bøger og nettet.
- Lad eleverne læse en bog og lad dem lave x antal spørgsmål til denne. Derefter skal de læse en anden bog, hvor der er lavet spørgsmål og løse dem.

TAVLER, KRIDT OG GRIFLER SAMT PEN OG BLÆK - SKRIFTØVELSER

I kasserne er der materialer, så hele klassen kan arbejde med tavler, grifler og kridt. Man har i danske skoler anvendt tavle og griffel op i det 20. århundrede.

FORSLAG:

- Tavler: Find nogle skriveøvelser/vejledninger til at skrive af efter. Lad eleverne opleve forskellen på kridt og griffel. Ligeledes kan man tale om, hvor meget man kunne have stående på tavlen.
- Sammenlign tavlen med en tablet - forskelle og ligheder?
- Pen og blæk: Prøv at skrive med blæk. Find forskellige skriveøvelser til at eleverne kan skrive af efter. Lad eleverne skrive en tekstpassage.
- Tal om, hvordan man kan rette i det man skriver, og hvordan ens håndskrift ser ud.
- Tal om der er forskel på i dag og dengang, hvor meget en pæn og letlæselig håndskrift betyder. Er det ikke i dag ligegyldigt med en pæn håndskrift? Eller?
- Alt efter fag, kan det være sjovt også at lave "indskrivningsmatematik" eller skrive en stil "ind" i blæk.

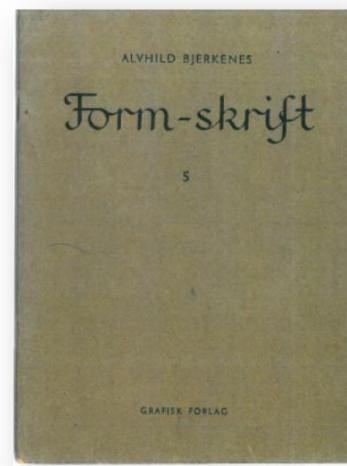
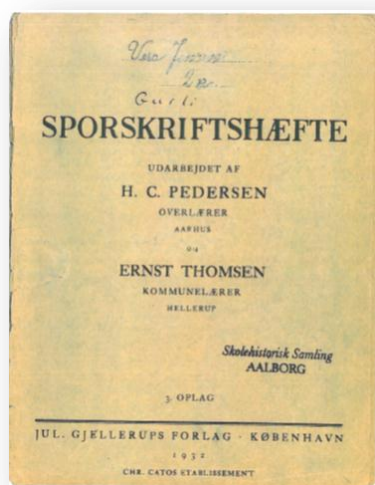
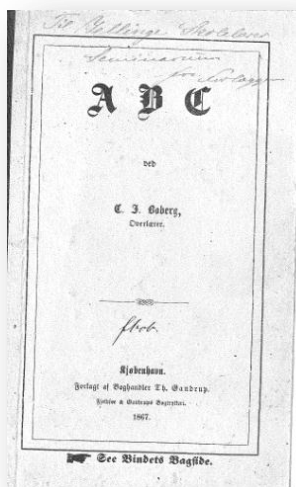

- Find forskellige skriveredskaber, man kan finde på skolen og evt. derhjemme. Læg dem op i kronologisk rækkefølge og tal om den teknologiske udvikling.
- Find evt. en gammeldags skrivemaskine og lad eleverne skrive på den. Tal om, hvordan man rettede i det, man skrev eller om man skulle skrive en hel side om.
- Hvis man leger skole i gamle dage, ville det være oplagt at rose og dadle eleverne for deres præstationer.

Håndskrift skal trænes i skolen i dag, men var før computerens tid endnu vigtigere. Den ældste håndskrifts form er gotisk, så kom skrårskrift og senere formskrift. Nedenfor er eksempler på de tre skriftstyper.

Det første er fra en ABC begynder læsebog fra 1867¹, den anden er skrårskrift fra et "Sporskriftshæfte" fra 1932² og den sidste er øvelser til formskrift³.

- Læreren kan tegne af efter billeder og dernæst kan eleverne prøve at skrive disse øvelser, både med kuglepen, med pen og blæk og griffel/ kridt.

¹ Billederne om gotisk skrift er fra "ABC" ved I. J. Boberg, København 1867

² Billederne fra skrårskrift er fra "Sporskriftshæfte" udarbejdet af H. C. Pedersen og Ernst Thomsen. Jul. Gellerups forlag. København 1932.

³ Billederne fra formskrift er fra "Form-skrift" af Alvhild Bjerkenes. Grafisk forlag - årstal ukendt

a e i o u h æ ø aa
 f t l m n p r ſ t

a	p	h	o	f	r	l	u	t
aa	f	æ	f	i	o	n	e	m

2.

la	le	li	ma	me	mi	na	ne	ni
lo	lu	ly	mo	mu	my	no	nu	ny
læ	lø	laa	mæ	mo	maa	næ	no	naa
ra	re	ri	fa	fe	fi	fa	fe	fi
ro	ru	ry	fo	fu	fy	fo	fu	fy
ræ	rø	raa	fæ	fo	faa	fæ	fø	faa
fa	fe	fi	ta	te	ti	pa	pe	pi
fo	fu	fy	to	tu	ty	po	pu	py
fæ	fø	faa	tæ	tø	taa	pæ	pø	pa

la nu mo

pe sy fæ

nu fæ pe mo la sy

ti fo raa

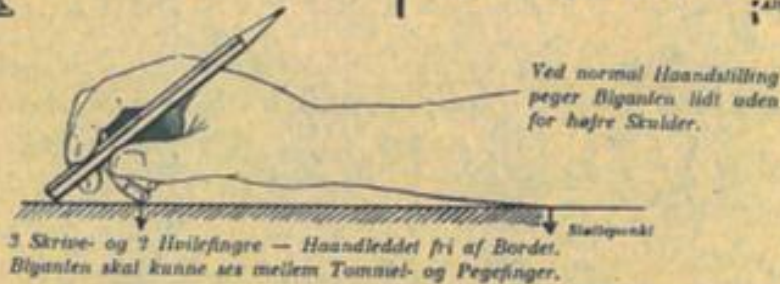
fæ fo nu sy ti
 pe mo la raa

Til dette Hæfte Blyant (kantet). — Bøj Bladet om, saa kun denne Side er fremme.

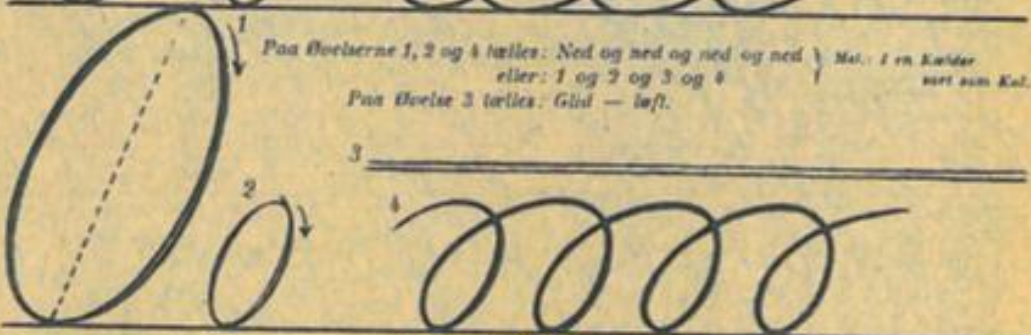
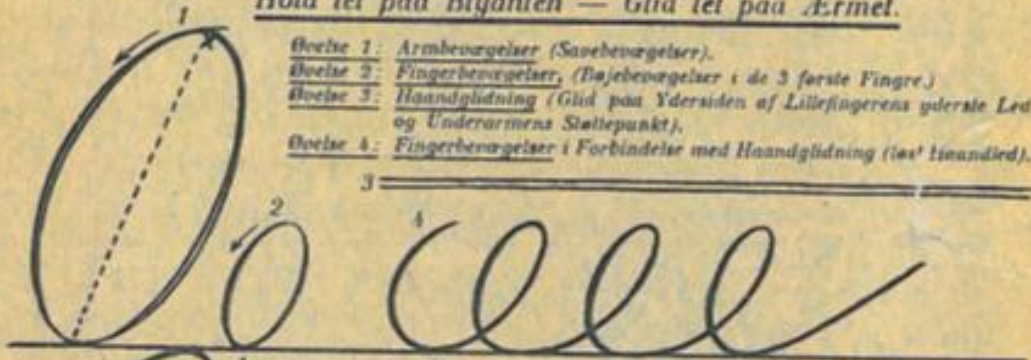

Sid godt tilbage paa Bænken.
Benene (fra Knæ til Hæl) lige ned.
Fødderne adskille og fremadøvendte.
Kroppen lidt skraat ind mod Bordet (Nakkebøjning).

Albuerne en Haandbreeds
Afstand fra Kroppen.
Albuerne lidt uden for
Bordkanten.
Bogens Stilling (se Side 3).

Hold let paa Blyanten — Glid let paa Ærmet.

Gangen i Timen.

- 1) Stillingøvelser.
- 2) Gennemgang paa Vægtstavlen (Luftskrivning).
- 3) Sporakrivning i dette Hæfte (Bogstaverne og Træningsøvelserne). De store Typer med vendt Blyant. De smaa Typer med Blyantspids.
- 4) Øvebog. (Se Eksempler Side 6).
- 5) Skrivebog. (Selvstændigt Arbejde). Der benyttes den Øve- og Skrivebog, der svarer til Klasseetningen.

n Gruppen

Pass hver Oval fælle: 1 og 2 og 3 og 4. No. 1 en Kæde med sin Tid.
Sætt, (under der kom fælle per Skolegæst) 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7. No. 1 en Kæde

og end læst. No. 2.

og r og r læst. No. 2

og m og m læst. No. 2.

og r og r læst. No. 2

og m og m og m læst. No. 3

og m og n og m og n og m og n og m læst. No. 3

Eskimoerne på Grønland.

Grønland er den største ø på jorden. Det indre af øen er dækket af is og sne hele året, så det er vanskeligt at komme frem der. Oprindeligt var Grønland beboet af eskimoer, der var indvandret fra den nordlige del af Canada. Eskimoerne hører til den mongolske race og har gullig hudfarve, glat, sort hår og fremstående kindben. Den nuværende befolkning, grønlanderne, er et blandingsfolk af eskimoer og danske. Selen er deres bedste jagtdyr. Af den får de både kød og spæk til føde og skind til klader.

NIELS RASMUSSEN

Vestergade 17

KOLONIAL

Dato 3/6-1951	kr.	øre
½ kg kaffe a kr. 14,24	7	12
5 kg sukker a kr. 0,64	3	20
10 kg hvedemel a kr. 1,05	10	50
1 kg æg a kr. 5,40	5	40
5 kg kartofler a kr. 0,32	1	60
2 kg sæbe a kr. 1,95	3	90
1,5 kg ost a kr. 5,50	8	25
	39	97

FRA ANSKUELSESTAVLER OVER LYSBILLEDER TIL SMARTBOARDS

Teknologien har ændret sig utroligt meget over de 200 år. Derfor kan det være relevant at vise den teknologiske udvikling, samt samtale om de muligheder og begrænsninger, som det gav/giver:

FORSLAG:

- Lav en teknologiudstilling, saml alt det gamle udstyr og gerne også det nye, sæt det enten i kronologisk orden eller anvendelsesorienteret orden.
 - Det kunne være: skrivemaskine, lysbilledapparat, anskuelsestavler, spritduplikator, den første computer på skolen, overhead, VHS-bånd og videomaskine, 16 mm. filmfremviser, båndoptager, transistorradio, spolebåndoptager osv.
- Lad eleverne undersøge de enkelte ting og skrive om deres anvendelse og tid.

ANSKUELSESTAVLER

Anskuelsestavlen stammer oprindeligt fra Tyskland, men blev i anden halvdel af 1800 tallet udbredt i danske skoler. En anskuelsestavle er et billede ofte med farver, der pyntede i klassen, men tavlen blev også en ny pædagogisk metode i undervisningen. Eleverne skulle anskue billederne og beskrive, hvad de så på billederne.

FORSLAG:

- Læs sammen "Skolens billed-verden", der ligger i kassen og snak om udviklingen, der præsenteres.
- Lad eleverne se på anskuelsestavlerne og lad dem beskrive billedet enten skriftligt eller mundtligt, evt. i grupper.
- Eleverne kan lave yderligere undersøgelser om dyret, kongen eller hvad der er på tavlerne, der ligger i jeres skolekasse.
- På hjemmesiden www.skole200.dk kan der hentes flere tavler elektronisk
- Forskellen på smartboardet eller hvad der bruges på skolen og anskuelsestavlen. Hvad er forskellen? Hvad er godt/skidt ved de to måder at snakke anskuelsebilleder på.

LYSBILLEDER

I kasserne er der både eksempler på lysbilleder og filmruller. Elever i dag er digitalt indfødte og kender ikke til fortidens teknik. Diasbilleder var i mange år måden at vise billeder på til mange:

FORSLAG:

- Lad eleverne se diasene ved at holde dem op mod lyset.
- Find evt. skolens diasprojektor/lys-billedapparat og vis dias. Måske er man så heldig, at man også kan finde en diasserie om et emne, som man kan vise og derefter samtale omkring måden at lære på dengang. Sammenlign med nutidens mulighed for hurtig opdatering.

SKRIVE- OG REFLEKSTIONSOPGAVER

Disse øvelser er tiltænkt, at eleverne reflekterer over en anden tid og andre livsbetingelser – på godt og ondt.

FORSLAG:

- Skriv en tekst, hvor du beskriver det, som du ser på et gammelt klassebillede – se evt. link i afsnittet om Klædedragter.
- Skriv en tekst om tøjet de har på/aldersspredning. hvor mange er drenge og piger osv.
- Skriv en tekst om en af eleverne på billedet. Hvor bor eleven, hvad laver eleven, hvilken klasse tilhører eleven, hvad laver elevens forældre. Kommer eleven fra et rigt eller fattigt hjem, hvilke fremtidsforventninger osv.
- Skriv en tekst om en almindelig skoledag.
- Skriv en tekst om hvorfor det er vigtigt at kunne kongerækken/salmerne udenad.
- Skriv en tekst, hvor du sammenligner med din egen skoledag /hvordan kommunikerede man dengang? Hvordan gør vi i dag?

SKOLENS FAG

Skolens fag har været rimeligt ens gennem tiderne, der har dog været en udskiftning.

FORSLAG:

- Prøv evt. at undersøge dette og sammenlign med Folkeskolereformen og de deraf afledede ændringer i fagrækken/ navneskifte i fag.

MATEMATIK I GAMLE DAGE

Som i de andre skolefag, var matematikundervisningen præget af udenadslære. Der var ikke mange hjælpemidler i regneundervisningen i 1800 tallet og frem til midten af 1900 tallet. Hvis man ser på uddraget fra regnebogen nedenfor⁴, kan det desuden ses, at der ikke var mange understøttende forklaringer eller illustrationer.

⁴ "Mellemskolens Ny Regnebog", Fr. Friss-Petersen og J.L.W. Jessen. Jul. Gjellerups Forlag. Ellefte oplag København 1894

GEOGRAFI OG NATUR/TEKNOLOGI

I geografibogen fra 1903 "Mindre lærebog i geografi", side 12 for mellemskolen står der bl.a. om folkemængden i Danmark:

Folkemængde. Der lever i Danmark $2\frac{1}{2}$ Mill. Mennesker, hvad der svarer til en *Folketæthed* af ca. 3500 pr. □ Mil. Øerne er halvtredje Gang tættere befolket end Jylland. Fraregnes Hovedstaden, er Fyn den bedst, Sydvestjylland den daarligst befolkede Landsdel.

Siden Aar 1800 er Danmarks Folkemængde blevet næsten 3 Gange større. Der findes nu i Danmark lige saa mange Mennesker som dengang i hele den dansk-norske Stat (Danmark, Norge og Hertugdømmerne).

FORSLAG:

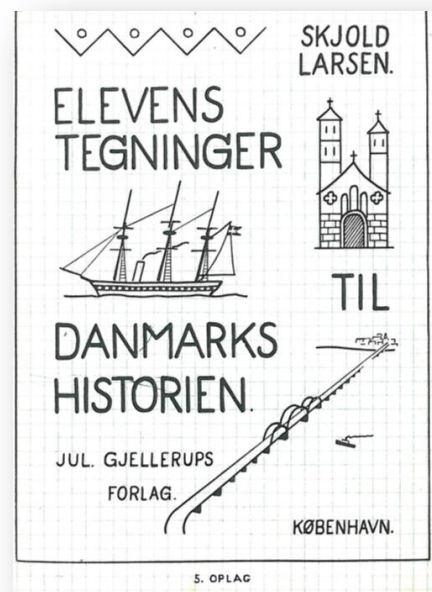
- Undersøg tallene, som de er i dag. Hvor store forskelle er der? Fx. - siden år 1800 er befolkningstallet næsten tre gange større i 1903, står der i uddraget - hvad er forholdet i dag?

HISTORIEUNDERVISNINGEN

Historieundervisningen har ændret sig markant gennem tiderne. Nedenfor er der eksempler fra tegnebøger⁵ til historieundervisningen. Ideen var, at eleverne skulle illustrere historien med billederne, da selve de historiske begivenheder ikke lod sig billedliggøre.

FORSLAG:

- Sammenlign billeder fra tegnehæfterne med jeres egne historiebøger. Find forskelle og ligheder. Hvad er godt og skidt?
- Lad eleverne tegne de historiske genstande, evt. med inspiration fra tegnehæftet.
- Efterfølgende kan eleverne skrive til tegningerne. Det kan med fordel debatteres, hvad tegningerne kan bruges til.

⁵ "Elevens tegninger til Danmarkshistorien" af Skjold Larsen. Jul. Gjellerups forlag. Kbh. 5 oplag

Istid

Ligesom Grønland i vore dage næsten helt er dækket af is, har Danmark flere gange i tidligere tid været skjult under en kilometerdyk isbræ. Den sidste gang dækkede isen ikke Vestjylland syd for Limfjorden. De fire stilstandslinier på kortet viser isens tilbagemykning. Isen lå længst i den sydøstlige del af landet. Der er ikke fundet spor af mennesker fra mellemistidene eller før istiden.

Læs Johs V. Jensen: Bræen
Bliver klimaet varmere eller koldere i vor tid?
Hvad ville der ske, hvis Grønlands is smeltede?

Undervisningseksempel: Istiden som emne:

- Se på opgaven til venstre
- Find evt. Johs. V. Jensens: Bræen og læs. Alternativt google det, og dan et overblik over Bræen.
- Lad eleverne svare på opgaverne nederst.
- Diskuter aktualiteten med klimaspørgsmålet i dag.
- Var der dengang bare tale om et hypotetisk spørgsmål eller havde man også samme klimabekymringer i 1950'erne?
- Undersøg hvornår klimadebatten om global opvarmning for alvor begyndte.
- Lad eleverne tegne nogle af de forsvundne dyr.
- Undersøg hvilke af dyrene, man rent faktisk kan finde i dag fritlevende i naturen i Danmark.
- Undersøg om det også gjaldt i 1950'erne – er der kommet nogle dyr tilbage til den danske natur – Hvorfor og hvordan?

Mosen som arkiv.

Siden isen er smeltet væk for 10-12000 år siden, er mange sær groet til og blevet til moser. De gemmer i tørvemassen plante- og dyrerester og spor af mennesker fra forskellige tider i form af deres redskaber. At grave i en mose er som at blæse i bog, fordi lagene i mosen fortæller om plante- og dyrelivets vekslen fra istiden til vore dage.

Snit gennem en mose.

1. Polarpil og dværgbirk.

2. Fyr birk.

3. Eg.

4. Bøg.

Kender du noget til pollenanalyse?

2

Forsvundne dyr.

Nogle dyr er uddøde siden istiden, og flere er forsvundet fra vort land sammen med de store skove, der i ældre tider dækkede landet.

Rensdyr uroise elsdyr

vildhest vildsvin bjørn

ulv bæver skildpadde

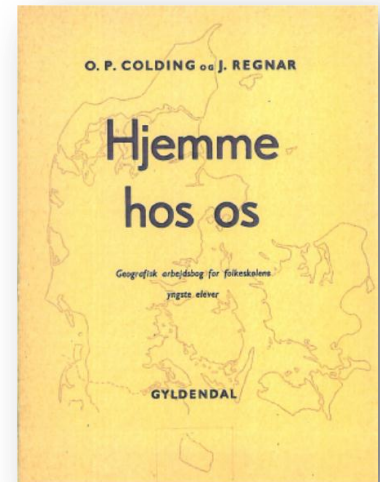
Hvilke dyr er i aftagen eller tiltagen, forsvundet eller dukket op i vort land i nyere tid?

3

Hjemme hos os som tema:

Et klassisk tema har i mange år været at arbejde med det lokale. Det kan ses i bogen *Hjemme hos os*⁷

- Eleverne kan sammenligne med deres eget hjem og nærområde.
- Der kan arbejdes med den historiske udvikling som betydende for forskellene fra dengang til i dag.
- Sæt evt. spot på den tydelige fordeling mellem mor-opgaver og far-opgaver.

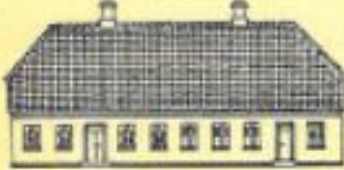

Sørenns hjem.

Sørenns hjem ligger på landet. Det er en gård med fire huse. Hvad kaldes disse huse eller længer?

Der er to døre i stuehuset, forår og bagår. Går man ind ad foråren, kommer man ind i forstuen, hvorfra dørene går ind til stuerne. Bryggerværelset er ved bagåren, og her er også køkkenet og trappen til kælderen.

Hvor står mor og lever mad? _____

Hvor spiser man? _____

Hvad gemmer mor i kælderen? _____

Sørenns far kaldes gårdmand, fordi han ejer en gård.

Skriv navnene på dem, der bor i dit hjem: _____

Hvad er martsen bygget af? _____ Hvad er taget tækket med? _____

I forstuen er der en trappe. Hvor fører den hen? _____

1

- Lad eleverne reflektere over, hvorfor det mon er så vigtigt at vide huset/hjemmets funktioner?

- Er det skolens opgave? Diskuter hvad skolens opgave egentlig er – læs evt. formålsparagraffen med eleverne.

- Lad eleverne kigge på gamle plantegninger af huse dengang og så i dag. Måske kan nogle af eleverne skaffe tegninger over deres eget hus. Sammenlign med antal m² og indretning, hvad havde man af rum og hvilke funktioner havde de og hvad med i dag?

- Lad eleverne tegne fremtidens hus – hvordan ser det ud?

- Prøv samme øvelse med gamle skoler og deres indretning, sammenlign med nutidens og fremtidens skoler.

⁷ Billederne er fra "Hjemme hos os" O. P. Colding og J. Regnar. Gyldendal 1955

MUSIK

I kassen findes der en bog med samling af salmer og ældre skolesange.

FORSLAG:

- Det er oplagt at bruge sangene i musik
- Der kan sættes fokus på sproget
- Den historiske udvikling gennem tiderne
- Hvilket Danmark præsenteres i sangene og meget mere.

Musiklærerforeningens har skrevet hyldestsangen "Vor verden er en tumleplads" til skolens 200 års jubilæum 1814-2014:

Vor verden er en tumleplads

Musik: Sten Lerche 2014
Tekst: Bvu Chortsen 2014

Solo

1. Vor ver - den er en tum - le - plads, der sy - nes u - den
en - de med tu - sind - vis af grun - de til at
lø - re den at ken - de og van - dre ind i
u - kendt land med sø - je for det he - le, for -
stå den run - de kko - de, som vi hver og en skal
de - le. 2. Vi op du sto - re
lå - gel Der er en ver - den, stor og rig. Luk
op du sto - re lå - gel

Musik og tekst: Copyright © 2014 Dansk Sang, Musiklærerforeningens forlag.

1. Vor verden er en tumleplads,
der synes uden ende
med tusindvis af grunde til
at lære den at kende
og vandre ind i ukendt land
med øje for det hele,
forstå den runde klode, som
vi hver og en skal dele.

2. Vi ser os om og spejder frem.
Vi kikker os tilbage.
En tid, som var, et kostbart nu
og mange nye dage.
Vor viden er et udsigtstårn,
hvorfra vi står og skuer,
vi bygger på det dag for dag,
som myrer bygger tuer.

3. Så lær os ven- og fællesskab.
Sæt navn på alle lande.
Gå med os over sø og land
og sejl på alle vande.
Og giv os ord at tale med
og giv os ord at skrive,
respekt og megen nænsomhed
for alt, som er i live.

4. Og giv os tal at tælle med
og lær os, hvad der tæller,
at være dem, man stoler på,
som er der, når det gælder.
Og giv os himmelrummets pragt
med stjerner og planeter
- og å og bæk og grøftekant
med alt det, vi kan se der.

5. Fortæl os gode eventyr
og syng os skønne sange
og lad os komme ud og rundt
i alle livets gange.
Lad ingen stå og spille tid
i skumle skammekroge.
|: Der er en verden, stor og rig.
Luk op du store lågel :|

Musik og tekst: Copyright © 2014
Dansk Sang, Musiklærerforeningens forlag.

I kan se den tilhørende musikvideo på Youtube:

<https://www.youtube.com/watch?v=qV-zN38WDIk&feature=youtu.be>

Det er også muligt at få den som "sing along" version. Se mere på hjemmesiden dansksang.dk